

Отримано: 20 лютого 2019 р.

Прорецензовано: 27 лютого 2019 р.

Прийнято до друку: 04 березня 2019 р.

e-mail: marina1071977@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2019-12(40)-140-145

Патарідзе-Вишинська М. В. Діагностика фінансового стану підприємств як інструмент управління фінансовою безпекою. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2019. № 12(40). С. 140–145.

УДК 658.155

JEL-класифікація: M 41

Патарідзе-Вишинська Марина Володимирівна,
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ**ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ
ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ**

Нестабільність економіки спричиняє високу ризикованість господарської діяльності, а, отже, виникають загрози фінансовій безпеці підприємства. За цих умов перед керівництвом підприємств постає багато проблемних питань щодо оцінки фінансового стану підприємства. Розв'язання зазначених проблемних питань можливе з використанням інструментарію фінансового аналізу, що дозволить забезпечити фінансову безпеку підприємства. Мета статті – окреслити методичні положення фінансового аналізу, які дають можливість діагностувати фінансовий стан підприємств для управління його фінансовою безпекою. За результатами дослідження встановлено, що діагностувати фінансовий стан підприємств для управління його фінансовою безпекою найбільш оптимально за такими етапами: експрес-аналіз та поглиблений аналіз фінансового стану підприємства. Перспективами подальших досліджень є розроблення засобів комп'ютеризації розрахунків за визначеною методикою.

Ключові слова: фінансова безпека; діагностика фінансового стану; фінансовий аналіз; аналіз фінансового стану.

Патаридзе-Вишинская Марина Владимировна,
ННЦ «Институт аграрной экономики», г. Киев**ДИАГНОСТИКА ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ
КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ**

Нестабильность экономики вызывает высокую рискованность хозяйственной деятельности, а, следовательно, возникают угрозы финансовой безопасности предприятия. В этих условиях перед руководством предприятий возникает много проблемных вопросов по оценке финансового состояния предприятия. Решение указанных проблемных вопросов возможно с использованием инструментария финансового анализа, что позволит обеспечить финансовую безопасность предприятия. Целью статьи является определение методических положений финансового анализа, которые дают возможность осуществить диагностику финансового состояния предприятия для управления его финансовой безопасностью. По результатам исследования установлено, что диагностику финансового состояния предприятия для управления его финансовой безопасностью наиболее оптимально осуществлять по следующим этапам: экспресс-анализ и углубленный анализ финансового состояния предприятия. Перспективами дальнейших исследований является разработка средств компьютеризации расчетов по указанной методике.

Ключевые слова: финансовая безопасность; диагностика финансового состояния; финансовый анализ; анализ финансового состояния.

Maruna Pataridze-Wushunska
NSC “Institute of Agrarian Economics”, Kyiv**DIAGNOSTICS OF THE FINANCIAL STATE OF ENTERPRISES
HOW A FINANCIAL SAFETY MANAGEMENT TOOL**

The instability of the economy causes a high riskiness of economic activity, and, consequently, there are threats to the financial security of the enterprise. In these conditions, before the management of enterprises there are many problematic issues in assessing the financial condition of the company. The solution of these problematic issues is possible using the tools of financial analysis, which will ensure the financial security of the enterprise. The purpose of the article is to outline the methodological provisions of the financial analysis, which make it possible to carry out a diagnosis of the financial state of enterprises to manage its financial security. The research objective is to review the methods of financial analysis in the normative documents and works of predecessors; outline a financial analysis tool that will ensure the financial security of the enterprise. According to the results of the study, it was established that the diagnosis of the financial condition of the company to manage its financial security is best carried out in the following stages: phase 1. Express analysis, which involves a general assessment of the financial condition of the enterprise based on a number of indicators that characterize the enterprise from different sides; Stage 2. In-depth analysis of the financial condition of the company in the following areas:

assessment of property potential; assessment of liquidity, solvency and creditworthiness; assessment of financial stability; assessment of business activity; valuation of cash flows; evaluation of financial results; performance evaluation; assessment of the probability of insolvency and bankruptcy. Prospects for further research is the development of means of computerization of calculations according to this method.

Key words: *financial security; diagnostics of financial condition; financial analysis; analysis of the financial state.*

Постановка проблеми. В умовах поточних кризових явищ в Україні ускладнюється можливість нормального функціонування суб'єктів господарювання. Нестабільність економіки спричиняє високу ризикованість господарської діяльності, а отже, виникають загрози фінансовій безпеці підприємства. За цих умов перед керівництвом підприємств постає багато проблемних питань щодо оцінки фінансового стану підприємства. Серед них особливої уваги заслуговують такі: стратегічний керований розвиток підприємства в заданому напрямі, тактичні цілі та методи їх досягнення, оптимальний склад та обсяг ресурсів для досягнення цілей господарювання, шляхи оптимізації платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, грошових потоків і фінансових результатів. Розв'язання зазначених проблемних питань можливе з використанням інструментарію фінансового аналізу, що дозволить забезпечити фінансову безпеку підприємства.

Коли аналітик чи управлінець стикається з фінансовою проблемою або бажає зрозуміти фінансові наслідки й економічні компроміси, пов'язані з ухваленням рішень щодо ведення подальшої діяльності, пошуком слабких сторін та шляхами їх вирішення, йому доступний широкий спектр аналітичних методів для отримання відповідей. Для отримання об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства при управлінні його фінансовою безпекою можна застосовувати різні методики аналізу. М. Р. Лучко, С. М. Жукевича, А. І. Фаріон [3]; Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц [1], Л. А. Лахтіонова [2] визначають методику як сукупність спеціальних прийомів і способів, правил найдоцільнішого виконання певної роботи й опрацювання фінансової інформації. Зі зміною умов господарювання мають змінюватися і методики оцінки фінансового стану, що зумовлює подальший їхній розвиток та вдосконалення як теоретично, так і практично.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Існує низка методів і прийомів фінансового аналізу, досліджених у роботах різних науковців, зокрема таких, як: В. Р. Бланк, С. В. Бланк, А. В. Тараскіна, Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц, Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній, В. В. Ковалев, Л. А. Лахтіонова, М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон, Є. В. Мних, Н. С. Барабаш, С. З. Мошенський, О. В. Олійник, Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Л. А. Суліменко та інших.

Мета і завдання дослідження. Мета статті – окреслити методичні положення фінансового аналізу, які дають можливість діагностувати фінансовий стан підприємств для управління його фінансовою безпекою. Завдання дослідження: оглянути методики фінансового аналізу в нормативних документах і працях попередників; окреслити інструментарій фінансового аналізу, який дозволить забезпечити фінансову безпеку підприємства.

Викладення основного матеріалу. Фінансовий аналіз сьогодні – невід'ємна частина управління суб'єктом господарювання з позиції забезпечення його фінансової безпеки. Адже керівники будь-якого підприємства використовують результати аналізу, для того щоб оцінити поточний стан і мати можливість спланувати майбутній хід діяльності. Також фінансовий аналіз здійснюють і зовнішні щодо підприємства користувачі, які мають намір співпрацювати з підприємством або брати участь у ньому.

Фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану підприємства, у ході якого нагромаджують, опрацьовують, трансформують і використовують достовірну інформацію про підприємство для оцінки причинно-наслідкових зв'язків у фінансових показниках, оцінки минулого, поточного стану та його прогнозування, з метою ухвалення ефективних управлінських рішень, виявлення резервів підвищення ринкової вартості, для покращення інвестиційної привабливості, забезпечення сталого економічного розвитку і стійкого фінансового стану.

Існує значна кількість методик проведення фінансового аналізу, які пропонують автори в наукових виданнях і застосовують на практиці суб'єкти аналізу, але всі вони побудовані з урахуванням вимог нормативних актів, у яких наведено рекомендації щодо порядку аналізу (табл. 1).

Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій проведення аналізу [6] складається з двох частин: аналізу фінансового стану та аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства.

За результатами оцінки наведеного переліку показників визначають доцільність чи недоцільність внесення підприємства до Реєстру неплатоспроможних підприємств та організацій.

Таблиця 1.

Нормативні акти, що регулюють фінансовий аналіз

Назва нормативного акта	Коротка характеристика
Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій [6]	Методика спрямована на визнання підприємства платоспроможним (неплатоспроможним) після оцінки результатів діяльності, а також виявлення позитивних і негативних чинників впливу
Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [5]	Методика розроблена для визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств та організацій, прискорення реалізації інвестиційних проектів, заохочення до інвестицій вітчизняних та іноземних підприємств
Методичні рекомендації щодо проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника при отриманні відстрочок (розстрочок) [8]	У листі наведено схему проведення аналізу фінансового стану, де подано потрібні таблиці й характеристики коефіцієнтів
Положення про порядок здійснення фінансового аналізу підприємств, що підлягають приватизації [10]	Ці положення установляють порядок розрахунку коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан підприємства, яке підлягає приватизації, та їх нормативні значення, які застосовують під час аналізу фінансового стану за спрощеною схемою
Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств [4]	Методика розроблена з метою визначення причин збитковості, забезпечення єдності підходів під час оцінки фінансово-господарського стану та ефективності управління суб'єктів державного сектору
Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств [7]	У методичних рекомендаціях наведено характеристику експрес-аналізу та поглибленого аналізу для суб'єктів господарювання
Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту [11]	Цей Порядок установлює єдині методичні засади проведення оцінки фінансового стану бенефіціара, а також визначення виду і розміру забезпечення для обслуговування та сплату позики, яку планується надати за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій

Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [5] використовує показник інтегральної оцінки, який дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників.

У разі ознайомлення інвестора з об'єктом інвестування та визначення потенційних можливостей повернення вкладених коштів використовують такі групи показників оцінки інвестованого об'єкта: майнового стану; фінансової стійкості (платоспроможності); ліквідності активів; прибутковості; ділової активності; ринкової активності.

Усім групам показників оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, а також показникам, розміщеним у цих групах, присвоюють, залежно від їх вагомості, відповідні числові значення. Як і граничні значення показників, вагомість можна коригувати. Для розрахунку інтегрального показника з метою виявлення найбільш інвестиційно привабливих підприємств використовують спеціально розроблений програмний комплекс.

У Методичних рекомендаціях щодо проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника при отриманні відстрочок (розстрочок) [8] зазначено, що для отримання відстрочки (розстрочки) підприємство-боржник повинне до письмової заяви додати аналіз фінансового стану за найближчий попередній звітний період.

Аналіз треба проводити за такою схемою:

- характеристика підприємства-боржника: організаційно-правова форма; аналіз структури доходів; динаміка виконання підприємством обсягів виробництва продукції та обсягів реалізації;
- кредитоспроможність (надійність) – на базі фінансової звітності розраховують коефіцієнти платоспроможності;
- оцінка структури власного капіталу – величина і частка в загальній сумі джерел коштів; інформація про стан і рух основних засобів;
- забезпечення кредиту – наявність оборотних коштів, бізнес-план (гарантії сплати кредиту), прогнозування фінансової стабільності підприємства.

Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [10], розроблено з метою встановлення єдиного порядку та основних методичних засад проведення за спрощеною схемою аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації.

Фінансовий аналіз підприємства складається з таких етапів: оцінка майнового стану підприємства та динаміки його зміни; аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; аналіз ліквідності; аналіз ділової активності; аналіз платоспроможності (фінансової стійкості); аналіз рентабельності.

Методику аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки [4] застосовують центральні й місцеві органи виконавчої влади, уповноважені здійснювати управління підприємствами державного сектору економіки.

Основними напрямками фінансового аналізу діяльності підприємства відповідно до зазначеної методики є: горизонтальний фінансовий аналіз; вертикальний фінансовий аналіз; порівняльний фінансовий аналіз; аналіз фінансових коефіцієнтів; факторний фінансовий аналіз.

Згідно з Методичними рекомендаціями з аналізу та оцінки фінансового стану підприємств [7] всі суб'єкти господарювання, які здійснюють свою діяльність на засадах комерційного розрахунку, в умовах ринкової економіки повинні володіти методикою оцінки фінансового стану підприємства, стабільність якого протягом 3–5 років буде свідчити про фінансову стійкість підприємства.

Методичні рекомендації передбачають здійснення аналізу фінансового стану за такими етапами: експрес-аналіз і поглиблений факторний аналіз фінансового стану підприємства. Основними об'єктами, що потребують детального дослідження під час аналізу є: склад і структура активів і пасивів підприємства; структура власного капіталу; розміщення власного капіталу та довгострокових залучених коштів; стан і ефективність використання основних засобів та інших необоротних активів; оборотні засоби та джерела їх формування; тривалість операційного циклу; дебіторська і кредиторська заборгованість; фінансові результати; рух грошових потоків; ділова активність.

Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та сплату позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, яку обслуговуватимуть за рахунок коштів бенефіціара, встановлено Порядком проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту [11]. Фінансовий стан потенційного бенефіціара, який складає звітність відповідно до МСФЗ, оцінюють шляхом присвоєння йому класу залежно від значення інтегрального показника фінансового стану.

Отже, є значна кількість нормативних актів, які регулюють фінансовий аналіз, вони розглядають різноманітні аспекти аналізу суб'єктів господарювання за різних обставин.

За результатами дослідження встановлено, що більшість авторів вважає найбільш ефективною та такою, що враховує сучасні умови господарювання та вимоги нормативних актів і може бути адаптована до умов конкретної галузі економіки України, методику оцінки фінансового стану підприємства, яка складається з двох етапів: експрес-аналіз фінансово-майнового стану (поточна та достатньо швидка оцінка фінансового стану і динаміки розвитку підприємства) та поглиблений фінансовий аналіз (детальна характеристика фінансового стану підприємства і динаміки його розвитку).

За напрацюваннями, які існують на сьогодні, експрес-аналіз орієнтований здебільшого на зовнішніх користувачів, адже він загалом надає характеристику підприємству, не деталізуючи його стан, чого буде мало для внутрішніх аналітиків, щоб прогнозувати та надавати точні дані для ефективного управління фінансовою безпекою підприємства. У загальному вигляді методикою експрес-аналізу звітності передбачено аналіз ресурсів та їх структури, результатів господарювання, ефективності використання власних і позикових засобів.

М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон [3] зазначають, що експрес-аналіз фінансового стану підприємства доцільно виконувати в три етапи: підготовчий етап (ухвалити рішення про доцільність аналізу фінансової звітності й переконатися в її готовності до читання), попередній огляд бухгалтерської звітності (ознайомлення з Примітками до звіту), економічне читання й аналіз звітності (попереднє загальне ознайомлення з результатами роботи підприємства та його фінансовим станом за бухгалтерським балансом, а також розрахунок коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан підприємства).

За описаною методикою читання й аналіз балансу починають із визначення зміни суми валюти балансу, а також побудови балансу в спрощеному вигляді, тобто побудови балансу за основними розділами й деякими важливими групами статей.

Попередня оцінка фінансового стану підприємства, яка входить до третього етапу експрес-аналізу, за переконанням розробників методики дає змогу виявити:

- недоліки в роботі підприємства, що можуть бути виявлені за даними аналітичного обліку в примітках до бухгалтерської звітності: «Довгострокові кредити банку», «Короткострокові кредити банку» несплачені вчасно, прострочена дебіторська і кредиторська заборгованість, «Векселі видані» (одержані) прострочені;

- незадовільну роботу підприємства протягом звітного періоду і сформований у результаті цього поганий фінансовий стан: «Непокритий збиток».

С. З. Мошенський, О.В. Олійник [9] виділяють чотири етапи експрес-аналізу: перший етап – підготовчий (перевірка джерел інформації, ознайомлення з висновком аудитора, опрацювання облікової політики суб'єкта господарювання); другий етап – ознайомлення з даними балансу (загальне ознайомлення з даними балансу, оцінка ознак «нормального» балансу, виявлення явних або завуальованих недоліків у роботі підприємства); третій етап – ознайомлення з основними показниками діяльності підприємства, читання пояснювальної записки); четвертий етап – формування висновків.

Отже, якщо порівнювати методики проведення експрес-аналізу М. Р. Лучка, С. М. Жукевич, А. І. Фариона [3] та С. З. Мошенського, О. В. Олійник [9], вважаємо, що більш повною та змістовною є друга. Перша методика загалом зосереджена на перевірці звітності, розрахунку основних показників діяльності та зміни валюти балансу. Друга доповнена виявленням ознак «нормального» балансу, що дає змогу деталізувати недоліки за статтями, їх неправильне співвідношення (необоротних активів з оборотними, дебіторської заборгованості з кредиторською, власний капітал із залученим); явних або завуальованих недоліків фінансового стану підприємства, так званих «хворих» статей, які негативно характеризують діяльність підприємства (збитки, прострочена кредиторська та дебіторська заборгованість тощо).

Проте ця методика має низку недоліків. Так, зовнішній щодо підприємства фінансовий аналітик не зможе оцінити чимало пропонованих етапів методики через брак інформації в оприлюднених джерелах інформації. Одним із таких етапів є виявлення «хворих» статей балансу, де треба оперувати сумами простроченої дебіторської та кредиторської заборгованості, які у звітності підприємства не наведено.

Отже, використовуючи методику експрес-аналізу, яку запропонував С. З. Мошенський та О. В. Олійник [9], управлінець зможе схарактеризувати фінансову безпеку підприємства з різних боків, охопити значну кількість напрямів, що є позитивним, адже для експрес-аналізу здебільшого характерне обмеження щодо обсягу досліджуваних показників. Хоча зазначена методика потребує адаптації до умов конкретної галузі економіки та мети, яку переслідує управлінський персонал підприємства.

Другий етап фінансового аналізу – поглиблений – надає більш детальну характеристику економічного потенціалу суб'єкта господарювання, результатів його діяльності, після якого внутрішній аналітик може виявити всі наявні на підприємстві порушення, небезпечні з фінансової позиції. Щодо зовнішнього користувача, то, звісно, він може виявити тільки ті недоліки, для ідентифікації яких має вихідну інформацію. Також обмежувальними чинниками для зовнішнього аналітика можуть бути такі:

- час, адже проведення поглибленого аналізу займає багато часу як для пошуку достовірної та повної інформації, так і її опрацювання;
- наявність технічних засобів для виконання розрахунків, можна, звісно, здійснити розрахунки і без них, але це не виключає впливу людського чинника, та й триватиме в рази довше;
- рівень володіння методиками аналізу, здатність сформувати методику аналізу, адекватну запитам користувачів аналізу;
- професійні якості аналітика.

Поглиблений аналіз деталізує основні напрями оцінки експрес-аналізу фінансового стану підприємства, він дозволяє більш детально схарактеризувати причинно-наслідкові зв'язки, виявлені під час експрес-аналізу. С. З. Мошенський та О. В. Олійник [9] запропонували програму поглибленого фінансового аналізу, яка складається з таких етапів: аналіз економічного потенціалу підприємства, аналіз розвитку та результативності діяльності підприємства, аналіз імовірності неплатоспроможності та банкрутства підприємства.

Під час апробації на практиці зазначеної методики поглибленого аналізу встановлено її дієвість і простоту в застосуванні. Усі показники методики можна параметризувати та покласти в основу методики оцінки фінансової безпеки підприємства за допомогою персонального комп'ютера.

Поряд із позитивними характеристиками виявлено низку її недоліків для зовнішніх фінансових аналітиків:

- використання в розрахунках показників, що потребували інформації, яку підприємства не оприлюднюють, це стосувалося сум простроченої та безнадійної дебіторської та кредиторської заборгованості, приріст обсягу реалізації продукції в натуральних одиницях тощо;
- агрегований вигляд розкриття показників у фінансовій звітності підприємства не дозволяє з упевненістю говорити про причинно-наслідкові зв'язки, виявлені під час розрахунків, що суттєво збільшує ймовірність помилки у висновках.

Зазначені недоліки певною мірою знижують достовірність здобутих результатів аналізу, але позбутися їх повністю наразі неможливо у зв'язку з тим, що вони напряму пов'язані з чинними вимогами до розкриття інформації у фінансовій звітності підприємства, на які аналітик вплинути не може.

Деякі науковці [1; 2; 12] розглядають ще один етап поглибленого аналізу – аналіз інвестиційної діяльності підприємства. Для підприємств фінансові інвестиції – це активна форма ефективного використання тимчасово вільного капіталу для отримання прибутку і протипінфляційного захисту коштів. Тому вважаємо, що цей етап також потребує оцінки під час аналізу фінансової безпеки підприємства.

Висновки. Отже, вважаємо, що діагностувати фінансовий стан підприємств для управління його фінансовою безпекою найбільш оптимально за такою методикою: етап 1. Експрес-аналіз, який передбачає загальну оцінку фінансового стану підприємства на основі низки показників, які з різних боків характеризують діяльність підприємства; етап 2. Поглиблений аналіз фінансового стану підприємства за такими напрямками: оцінка майнового потенціалу; оцінка ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності; оцінка фінансової стійкості; оцінка ділової активності; оцінка грошових потоків; оцінка фінансових результатів; оцінка ефективності діяльності; оцінка імовірності неплатоспроможності та банкрутства.

Перспективами подальших досліджень є розроблення засобів комп'ютеризації розрахунків за визначеною методикою.

Література:

1. Грабовецький Б. Є., Шварц І. В. Фінансовий аналіз та звітність: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 281 с.
2. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. Київ: КНЕУ, 2001. 387 с.
3. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
4. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06> (дата звернення 15.12.2018 р.).
5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98> (дата звернення 21.12.2018 р.).
6. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97> (дата звернення 20.12.2018 р.).
7. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06> (дата звернення 15.12.2018 р.).
8. Методичні рекомендації щодо проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника при отриманні відстрочок (розстрочок)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v7141225-98> (дата звернення 15.12.2018 р.).
9. Мошенський С. З., Олійник О. В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів; За ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2007. 704 с.
10. Положення про порядок здійснення фінансового аналізу підприємств, що підлягають приватизації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01> (дата звернення 20.12.2018 р.).
11. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16> (дата звернення 20.12.2018 р.).
12. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Суліменко Л. А. Фінансовий аналіз: підручник. [вид. 5-е, доповнене.] Житомир: ПП «Рута», 2012. 609 с.